

Een goede neus voor jong talent

KUNSTCOLLECTIE SANQUIN VAN BIJZONDER HOOG NIVEAU

Corneille, Jan Wolkers en Erik Andriessse. De kunstcollectie van de Stichting Sanquin Bloedvoorziening in Amsterdam bevat honderden werken van gerenommeerde kunstenaars. Veelal gekocht in een periode dat de kunstenaars nog jong en onbekend waren. De collectie leidde lange tijd een slapend bestaan, maar is onlangs tot leven gewekt.

Loghem van Loghem, de toenmalige wetenschappelijk directeur van het Centraal Laboratorium van de Bloedtransfusiedienst van het Nederlandse Rode Kruis (CLB) in Amsterdam, legde in 1959 de basis voor een bijzondere kunstcollectie. In dat jaar kwam de nieuwbouw van het CLB gereed. Ter gelegenheid daarvan schonk de bouwonderneming een geldbedrag om het gebouw te verfraaien met planten en bloemen. Verfraaien wilde Van Loghem wel, maar hij deed dat liever met kunst dan met planten. Daarom gaf hij twee kunstopdrachten, een aan Corneille en een aan Jan Wolkers. Beiden waren destijds jong en onbekend. Nu zijn ze allebei beroemd en is zowel Wolkers' beeld als Corneilles schilderij enorm in prijs gestegen. Hoewel er eigenlijk geen budget voor was, ging de eigenzinnige Van Loghem door met het kopen van kunst voor het CLB, voornamelijk van jonge talentvolle kunstenaars. Hij deed dit omdat hij geloofde in de creatieve kruisbestuiving van kunst en wetenschap. Jonge wetenschappelijke onderzoekers zouden naar zijn idee geïnspireerd worden door de aanwezigheid van werk van jonge kunstenaars.

De meeste van de door hem aangeschafte schilderijen, tekeningen, objecten en beelden vallen onder de abstracte kunst. Daaronder zijn nogal wat werken van Corneille en van andere leden van de Cobra-beweging zoals Karel Appel en Pierre Alechinsky. Ook van Lucebert, Jan Schoonhoven en Armando, grote onbekenden in de tijd dat Van Loghem werk van hen aankocht. Voor twee dollar per stuk kocht hij in New York een paar tekeningen ►

Sepik-masker uit Nieuw Guinea, gevlochten touw. Inzetje rechtsboven: Erik Andriessse, gemengde techniek op papier, 160x260 cm, 1986. Inzetje rechtsonder: Jan Meijer, olieverf op linnen, 90x116 cm, 1974.

Asmath-schild uit Nieuw-Guinea, beschilderd hout, 200x50 cm

► van Roy Lichtenstein, die zijn werk op straat stond te slijten. Maar Van Loghems belangstelling ging verder dan de moderne kunst. Dat blijkt uit de vele etnografische voorwerpen die deel uitmaken van de collectie, zoals een Sepik-masker en een Asmath-schild uit Nieuw-Guinea en een beeldhouwwerk uit Ivoorkust. Ook is er een groot beeld van een vogel, die destijds door Van Loghem voor een pelikaan werd aangezien. Volgens een oude fabel opent dit dier zijn borst om zijn jongen met bloed te voeden. Het zou dus een perfect symbool voor het CLB geweest zijn, als later niet gebleken was dat het een neushoornvogel voorstelde.

UITDAGING

Toen Van Loghem in 1978 zijn functie neerlegde, werd er een kunstcommissie in het leven geroepen om de collectie verder uit te bouwen. Bouke Bottelier maakte deel uit van die eerste commissie. Sindsdien heeft hij zich in opeenvolgende commissies van verschillende samenstelling ingezet voor de kunst in het CLB, dat na de fusie met de Nederlandse Bloedbanken in 1998 is omgedoopt in Stichting Sanquin Bloedvoorziening, kortweg Sanquin. Vrijuit aankopen is er voor de huidige zeskoppige kunstcommissie echter niet meer bij. De commissieleden, die het werk in hun vrije tijd verrichten, zijn gebonden aan een klein jaarlijks budget. Ze kopen net als Van Loghem kunst van jonge kunstenaars. Noodgedwongen weliswaar, maar ook omdat ze het als een uitdaging ervaren. Bottelier: "Je neemt het risico dat je werk koopt van kunstenaars die nooit doorbreken. Als na verloop van tijd blijkt dat tien procent van de aankopen tot de topstukken behoren, heb je het goed gedaan. Bij Van Loghem ligt dat percentage veel hoger, hij had er echt oog voor." Dat hij een goede neus voor talent had, blijkt uit aankopen van onder meer werk van Anton Heyboer, Peter Klashorst en Jan Meijer. Meijer, een vriend van Karel Appel, is in Frankrijk een beroemdheid, maar in Nederland relatief onbekend.

Volgens Bottelier is het nu gemakkelijker om jong talent te vinden dan in de tijd van Van Loghem. Niet alleen bezoekt hij geregeld kunstacademies en galleries, ook krijgt hij tips om bij bepaalde ateliers langs te gaan. Herhaaldelijk kocht Bottelier werk van jonge kunstenaars die de Koninklijke Subsidie ontvingen, zoals Mattijs van den Bosch en Natasja Kensmil.

Met genoegen verhaalt Bottelier hoe het CLB doeken van Jan Cremer en Corneille voor de neus van het Amsterdamse Stedelijk Museum wegkaapte. Toen de Beeldende Kunst Regeling (BKR) eind jaren tachtig werd opgeheven, en de Amsterdamse dienst Beheer Kunstwerken BKR van de duizenden kunstwerken af wilde, kocht Bottelier een aantal van die werken die het CLB in bruikleen had. Daaronder bevonden zich *De blauwe nacht* van Jan Cremer en *De mimosa* van Corneille.

Etnografie maakt ook nu nog deel uit van het verzamelbeleid. Op diverse plaatsen hebben etnografische voorwerpen gezelschap gekregen van verwante moderne kunst, zoals een schilderij van

Natasja Kensmil, olieverf op doek, 185x285 cm, 1998

Carla Rump: 3 Gratiën, aluminium, 2001

Theo Kuypers dat is geïnspireerd op werk van de Aborigines. Sinds de jaren tachtig heeft het CLB een eigen galerie binnen zijn muren: Galerie Joghem, genoemd naar toenmalig directeur Joghem van Loghem en opgezet door Bouke Bottelier. Hier vinden jaarlijks twaalf exposities plaats van jonge kunstenaars. Ook uit deze exposities koopt Sanquin regelmatig werk aan voor de eigen verzameling, bijvoorbeeld van John Cees Smit en Dorien van Delft. Volgens Bottelier kan Galerie Joghem zich meten met de beste galleries van Amsterdam. "Er wordt doorgaans erg goed verkocht. Voordeel voor de kunstenaars is dat ze geen hanggeld hoeven te betalen en dat de kosten van de opening en de verzekering voor onze rekening zijn. We krijgen jaarlijks tussen de honderd en honderdvijftig aanmeldingen van kunstenaars die hier graag willen exposeren, maar we gaan ook zelf op zoek naar toppers. Ik pik ze op de academie regelmatig vlak voor de neus

van de galerie weg. Het blijft een gok, eigenlijk kun je een kunstenaar pas beoordelen als hij een paar jaar los is van de academie."

De gok pakt vaak goed uit, want veel jonge kunstenaars die eerst een tentoonstelling hadden in Galerie Joghem, exposeerden daarna bij gerenommeerde Amsterdamse galleries als Arti et Amicitiae en Buro Empty, bij De Pont in Eindhoven of het Gemeentemuseum in Den Haag. Erik Andriess is zo'n succesvolle doorstromer. *De Krab*, zoals een van zijn titelloze werken op papier in de wandelgangen wordt genoemd, behoort tot de favorieten van Bottelier. In bruikleen is het driedimensionale werk van Carla Rump in de binnentuin: drie vrouwen met even opwaaiende rokjes zitten op rechte stoelen. Een eindje verderop staat een beeld van de Italiaanse Albeta Partisani, dat oogt als een kale boomstam die net als een echte boom een stenen muurtje kapot heeft geduwd. De Italiaanse Albeta Partisani gaf de boomstam oren en noemde haar schepping *Luister-end*.

OVERWOEKERD

Hoeveel werken de collectie van Sanquin telt, is volgens Bottelier niet precies aan te geven. Hij schat het aantal op 1500. Onderhoud en profilering van de collectie naar buiten toe krijgen de komende jaren extra aandacht. Heel wat kunstwerken zijn ingebouwd of bijna overwoekerd door de dagelijkse gebruiksvoorwerpen van het laboratorium. Andere bevinden zich op vrij ontoegankelijke plaatsen, zoals de 35 werken van Bob Bonies die in een steriele ruimte hangen. Tijdgebrek was de reden dat er nauwelijks iets aan onderhoud is gedaan. Bottelier: "Veel werk hangt er slecht bij, als we dat niet gaan onderhouden, zullen we een deel verliezen. Het heeft weinig zin nieuw werk aan te kopen als het oude vergaat."

Om dat aan te pakken is kortgeleden een kunsthistorica van buitenaf aangetrokken. Zij zal bovendien een plan opstellen om de bekendheid van de collectie te vergroten. Bottelier: "Het is een slapende collectie. De directie is er altijd huiverig voor geweest om ermee naar buiten te treden, omdat ze bang was dat er kritiek zou komen op het feit dat een non-profit instelling als de onze kunst koopt. Die angst is nu verdwenen, ook door het naar buiten treden van ziekenhuizen met hun collecties. Kunst hoort er gewoon bij."

TEKST: RITA HULSMAN

FOTOGRAFIE: ED NIEUWENHUY (M.U.V. CARLA RUMP)

De Kunstcommissie organiseert maandelijks een expositie in Galerie Joghem. De tentoonstellingen zijn op werkdagen te bezoeken van 8.30 tot 16.30 uur. U kunt zich melden bij de receptie.